

i llibres LECTURES**ASSAIG** // La guerra a Sicília i Itàlia, en la segona entrega de 'La trilogia de la liberación'

Capella Sixtina bèlica

El 1941 es va estrenar *Van morir amb les botes posades*, pel·lícula en què Errol Flynn encarnava un idealitzat general Custer, que va sacrificar la seva vida i la de 267 soldats i oficials del Setè de Cavalleria en la batalla de Little Big Horn (1876), la pitjor derrota contra els sioux. El missatge era evident, en un país que es girava d'esquena al que passava a Europa, l'Exèrcit estava disposat a deixar-hi la pell per combatre els salvatges.

El dia de la batalla, amb un pròleg de 40 pàgines d'acord amb l'extensió del llibre, del llegendari corresponent de guerra Walter Cronkite, el nord-americà Rick Atkinson (Munic, 1952), ofereix l'esperat segon volum de *La trilogia de la liberación*, dedicada a l'esforç bèl·lic nord-americà en la segona guerra mundial. Pel primer, *Un ejército al amanecer* (2002), referit a l'epifania de l'Exèrcit dels EUA en la campanya del nord de l'Àfrica, va aconseguir el Pulitzer. En el segon, dedicat

a la guerra a Sicília i Itàlia (fins a la caiguda de Roma, el juny de 1944), torna a encertar-la. Atkinson enlluerna amb una pila d'informació enciclopèdica, un nervi narratiu vibrant, una prosa amena i uns diàlegs precisos.

En aquesta Capella Sixtina bèlica hi ha de tot: polítics (Franklin D. Roosevelt / Winston Churchill) que decideixen els fronts de batalla perquè la guerra és massa important per deixar-la en mans dels militars; generals egòlatres que rivalitzen per la glòria de la victòria (Georges Patton / Bernard Montgomery, a Sicília, i Mark Clark / Sir Harold Alexandre, a Itàlia); soldats nord-americans amagats a Monte Cassino turmentats per la locutora de ràdio Axis Rally, coneguda com la *Guineu berlinesa* («¿Qui es ficarà al lit amb la teva dona aquesta nit mentre tu ets aquí combatent?»; paracaigudistes cosits a trets per foc amic; hospitals de campanya amb més baixes per la malària i les malalties

venèries que per ferides de bala; soldats berbers tallant dits i violant.

L'autor no estalvia crítiques a les pressions britàniques per prioritzar la sortida d'Itàlia de la guerra («els nord-americans no compartien aquesta idea, fent seva constantment la màxima de Napoleó que a Itàlia, com a bota que era, només s'hi podia entrar per dalt»), ni al cúmul d'errors tàctics en els desembarcaments de Salerno i Anzio, ni al gest gratuït de reduir a runa l'abadia benedictina de Monte Cassino, ni a la decisió de seguir amb una guerra de desgast sagnant. Durant 600 dies, els soldats aliats van pujar i van baixar turons, amb els alemanys disparant de dalt a baix, patint una baixa cada tres minuts. De tres quarts de milió de tropes dels EUA que van servir a Itàlia, hi va haver 120.000 baixes en combat, entre elles, 23.501 morts.

En l'acte d'homenatge als caiguts enterrats al Cementiri Americà Sicília-Roma, el general Lucian Truscott, sense el consol de l'exemple del general Custer, va donar l'esquena als vius i va clavar la mirada a les milers de creus blanques. «Va ser el gest més emotiu que he vist en ma vida», va escriure un testimoni que va recordar com el militar «els va demanar perdó als morts per ser allà presents».

ANDREU MAYAYO
[mmayayo@elperiodic.com]

EL DÍA DE LA BATALLA

Rick Atkinson

Traducció: E. del Valle, T. de Lozoya i J. Rabasseda

Editorial: Crítica

Pàgines: 960

Preu: 29,90 €

NOVEL·LA // Tres dones en una ciutat andina

Anhels de llunyania

Es difícil explicar històries en l'època actual: moltes novel·les del segle XX es dediquen precisament a reflexionar sobre la impossibilitat de narrar històries amb trames i desenllaços.

No obstant, el segle XXI sembla que comença amb més presència de les històries en les novel·les, sobretot en l'escriptura dels autors principiants.

El llibre de Stefanie Kremser (Düsseldorf, Alemanya, 1967), *Postal de Copacabana*, entra de ple en això: narra una història, i per fer-ho recorre a elements fantàstics tant com a la descripció de la realitat quotidiana. Els dos aspectes es condicionen mútuament, el fantàstic és, des del realisme màgic llatinoamericà, un aspecte més de la realitat visible.

A Copacabana, una petita ciutat andina, hi conviuen tres dones: àvia, filla i neta. El difunt avi continua present mitjançant les converses que manté amb la seva dona. Barbars d'origen, va marxar del seu país, mogut per l'anhel de la llunyania, fins a aparèixer al llac Titicaca per viatjar per tot el continent com

a representant de l'aspirina. La seva dona, índia, porta vestit tirolès. I la seva neta, que desperta a la joventut i a l'amor, partirà en direcció inversa moguda pel mateix anhel que el seu avi.

La mare, la generació intermèdia, és qui porta la pitjor part: el seu anhel de llunyania la porta a ser hostessa de vol, però la seva tornada a la terra i la seva vida quotidiana i amorosa es mouen en els estrets marges del que podria ser el tema d'una telenovel·la, com també ho fan les vides dels personatges de la ciutat.

La novel·la desgrana biografies diverses, fantàstiques, tràgiques, potser esperançadores, en una confluència de cultures i de creences religioses. L'autora coneix bé el tema sobre el qual escriu a *Postal de Copacabana*: d'origen alemany, va viure durant la infància a Sao Paulo (Brasil) i resideix ara a Barcelona. D'aquí ve potser la fascinació que desprèn el món que descriu.

MARISA SIGUAN
[msiguan@elperiodic.com]

POSTAL DE COPACABANA

Stefanie Kremser

Traducció: Ramon Farrés

Editorial: Club Editor

Pàgines: 176

Preu: 16 €

ASSAIG // Retrat de l'escena catalana

Crònica viscuda

Un actor dins d'una gàbia al zoo, sessions d'estripteis «amb psicologia», quatre parets per reformar i acollir el nom d'un dramaturg irlandès, grans nits d'estrena i alguna polèmica o rancúnia. Aquests són alguns ingredients d'*Els anys difícils del teatre català*, on Gonzalo Pérez de Olaguer (Gènova, 1936) proposa un viatge en el temps en temps de memòries fràgils.

Fruit de les col·laboracions amb la revista *Teatre BCN*, Olaguer posa més de 40 anys vinculat a l'escena al servei de la memòria col·lectiva i crítica. El resultat és un petit i necessari homenatge als que van treballar en la perifèria de la cultura oficial: els noms propis, els grups i les companyies que havien heretat un panorama gris i acrític, saquejat pel pitjor teatre comercial que va arribar amb la dictadura franquista.

El fundador de la revista *Yorick* i de la llibreria Metropolitana, des de fa 20 anys crític d'EL PERIÒDIC i referent en el món de la crítica

teatral barcelonina, ha recollit aquí notícies, retalls de premsa i històries viscudes per confeccionar un mosaic subjectiu però contrastat de lectura amena i aclaridora. La Cúpula Venus, el Saló Diana o el Capsa dibuixen l'antic mapa escènic de la ciutat, mentre que uns joves Fabià Puigserver o Christa Leem, entre d'altres, en representen el cos i l'ànima. Sales i festivals, trobades i distanciaments ajuden a repassar la cronologia des de la represa del teatre en català el 1946 fins als últims anys 70.

Sovint més descriptiu que analític, *Els anys difícils... recorden episodis com la vaga d'actors el 1975*, el debat sobre el paper de la crítica o les grans esbrincades a Núria Feliu o Núria Espert. ¿On? ¿Quan? ¿Per què? Aquesta és la gràcia: pregunteu-li al cronista. No es mostra ni massa prudent ni massa acarnissat a l'hora de fer memòria, i fer-la justa.

ELS ANYS DIFÍCILS DEL TEATRE CATALÀ

Gonzalo Pérez de Olaguer
Editorial: Arola
Pàgines: 395
Preu: 23 €

ANNA PÉREZ PAGÉS
[anperez@elperiodic.com]

NOVEL·LA

Narrativa de risc excitant i divertida

ESPAÑA

Manuel Vilas

Editorial: DVD

Pàgines: 232

Preu: 14 €

La necessitat de renovar la idea de novel·la dels narradors no convencionals és avui un fet. *España* és sens dubte un dels textos que amb més fonament planteja aquesta ambició en el marc de la nova i mutant literatura espanyola. Manuel Vilas (Barbastre, Osca, 1962) ha aconseguit incloure en aquest llibre fragmentat però unitari una sèrie de discursos narratius que formen part d'una ficció amb voluntat de qüestionar-se i d'oferir als lectors alguna cosa més que una història sintàcticament correcta.

L'assaig, el microrelat, el conte, els blocs, la biografia o la història figuren entre la infinitat d'elements que treuen el cap en aquest artefacte verbal. Vilas hi juga a creador creat, a autor publicat per editor que és al seu torn personatge, a provocador humorístic i pensador del que s'ha pensat.

¿De què va la novel·la? És difícil plantejar-ne una sinopsi, ja que qualsevol intent seria d'un reduccionisme barroer. In necessari, per una altra part, si es pensa que l'important en aquesta proposta literària no és un argument que s'explica. Sí que es pot dir, en canvi, que és una obra que es pregunta per la identitat (la pròpia, la del grup), per la responsabilitat que hi té la mirada dels altres, i que presenta la vida com una força poderosa, una festa, contra la qual no poden fer res ni història ni Estat. Que Vilas és, a més de narrador, poeta es constata en el domini absolut del llenguatge, en la seva capacitat de tornar-lo mordaç, irònic o humorístic segons li plagui.

España és una novel·la interessant, radical, que assumeix el risc de no conformar-se amb els models establerts ni amb les expectatives d'un lector acostumat a la facilitat. Vilas proposa un repte fantàstic: viure la lectura com una experiència que, tot i estar donant la volta o mil voltes a moltes de les convencions a partir de les quals s'escriuen i llegeixen la majoria de novel·les actuals, resulta excitant i divertida.

FLAVIA COMPANYY
[fcompany@elperiodic.com]